

บทที่ 2

การสอบสวนเอกสาร

สัตว์ท้องถิ่นที่เป็นอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ หอยน้ำจืด กุ้งน้ำจืด ปูน้ำจืด และแมลง
2. สัตว์มีกระดูกสันหลัง ได้แก่ ปลาน้ำจืด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก พวกกบ เขียด ปาดและอึ่งอ่าง

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่มีในท้องถิ่น แบ่งได้เป็น 2 พวกคือ พวกหอยน้ำจืดและพวกสัตว์ขาข้อ ได้แก่ ปูน้ำจืด กุ้งน้ำจืด และแมลง

ก. หอยน้ำจืด

สัตว์พวกหอยมีทั้งหอยฝาเดียว และหอยสองฝา หอยน้ำจืดที่นิยมนำมาบริโภคเป็นอาหารมีรายงานดังนี้

Suvatti (1950) ได้รวบรวมรายชื่อสัตว์ที่พบในประเทศไทย พบหอยน้ำจืดในอีสานตอนล่าง 10 ชนิด แบ่งเป็นหอยฝาเดียว 7 ชนิด หอยสองฝา 3 ชนิด ทั้งหมดมีรายงานว่าพบที่ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

Brandt (1974) ได้รวบรวมหอยน้ำจืดในประเทศไทย พร้อมทั้งศึกษาอนุกรมวิธานและถิ่นอาศัย พบหอยในอีสานตอนล่าง 15 ชนิด

กนกวรรณ กนกการ (2517) ได้ศึกษาลักษณะภายนอกและลักษณะภายในของหอยกาบชนิด Nodularia crispata ซึ่งเป็นหอยที่เป็นอาหารและพบได้ทั่วไป

นฤมล แสงประดับ (2525) ได้ศึกษาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่เป็นอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบหอยน้ำจืดในอีสานตอนล่าง 5 ครอบครัว 10 สกุล 25 ชนิด แยกเป็นหอยฝาเดียว 13 ชนิด หอยสองฝา 12 ชนิด

ข. ปูน้ำจืด

Suvatti (1950) ได้รวบรวมรายชื่อสัตว์ที่พบในประเทศไทย พบปูน้ำจืดในประเทศไทย 17 ชนิด และเป็นปูที่พบในอีสานตอนล่าง 1 ชนิด

Bott (1970) จาก Senkenberg museum, Frankfurt ได้รายงานพบปูน้ำจืดในประเทศไทย 19 ชนิด ซึ่งเป็นชนิดใหม่ 6 ชนิด โดยพบที่อีสานตอนล่าง 1 ชนิด คือ Somaniathelphusa dugasti

Chuensri (1973) จากคณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เขียนรายงานทางวิทยาศาสตร์เรื่องปูน้ำจืดของประเทศไทย โดยได้แปลจาก Monograph ของ Bott (1970) เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย และได้เพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่พบปูน้ำจืดในประเทศไทย โดยอาศัยโกโนพอดคู่แรกตามหลักของ Bott พบปูน้ำจืด 16 ชนิด ซึ่งเป็นชนิดใหม่ 1 ชนิด พบในอีสานตอนล่าง 1 ชนิด

ไพบุลย์ นัยเนตร (2519) ได้ศึกษานิเวศวิทยาของปูน้ำจืด แบ่งปูน้ำจืดออกเป็น 4 กลุ่มตามถิ่นอาศัยคือ ปูนา ปูลำห้วย ปูน้ําดก และปูป่า พบในอีสานตอนล่าง 7 ชนิด

ไพบุลย์ นัยเนตร (2521ก.) ได้ศึกษาปูน้ำจืดที่เป็นพาหะของพยาธิใบไม้ปอด และการกระจายในประเทศไทยพบว่าปูน้ำจืดที่เป็นพาหะของพยาธิใบไม้ปอด สกุล Paragonimus ที่พบในประเทศไทยเกิดจากปูน้ําดกชนิด Tiwaripotamon beusekomae ซึ่งปูน้ําดกชนิดนี้พบในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 5 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบที่จังหวัดชัยภูมิ และนครราชสีมา ปูลำห้วย Somaniathelphusa paviei พบ 11 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบที่จังหวัดนครราชสีมา ปูนา Somaniathelphusa dugasti พบทุกภาค รวม 42 จังหวัด และพบทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นฤมล แสงประดับ (2525) ได้ศึกษาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่เป็นอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบปูน้ำจืดในอีสานตอนล่าง 2 ชนิด

ถวิล ประมวล (2533) ได้เสนอนิเวศนิพนธ์เรื่อง อนุกรมวิธานของปูนาและลักษณะของโกโนพอด, โอมมาติเดียบ โดยกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบส่องกราด พบว่าปูนาในประเทศไทยมี 19 ชนิด และพบปูนา 4 ชนิด ในภาคอีสานตอนล่าง

Naiyanetr (1994) ได้รายงานการแยกสกุลใหม่ของปูนาในประเทศไทยจากสกุลเดิม Somaniathelphusa Bott, 1968 ออกเป็น 3 สกุลใหม่ คือ Sayamia, Esanthelphusa และ Chulathelphusa โดยที่ปูนาที่พบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะอยู่ในสกุล Esanthelphusa

ค. กุ้งน้ำจืด

พิมลพรรณ สีละวัฒนากุล (2518) เสนอวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับอนุกรมวิธานของกุ้งพาลีโมเนดในประเศไทยพบว่ามิกุ้ง 1 ครอบครัว 3 สกุล 12 ชนิด ซึ่งเป็นกุ้งที่พบในอีสานตอนล่าง 3 ชนิด

นฤมล แสงประดับ (2525) ได้ศึกษาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่เป็นอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบกุ้งน้ำจืดในอีสานตอนล่าง 1 ครอบครัว 1 สกุล 4 ชนิด

สมศักดิ์ ปัญหา (2525) ศึกษาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่เป็นอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตก ได้รายงานว่ กุ้งฝอย เป็นสัตว์ที่พบในแหล่งน้ำของทุกจังหวัด

ง. แมลง

แมลงเป็นสัตว์ขาข้อที่มีขา 3 คู่ อาจมีปีกหรือไม่มีปีกก็ได้ แมลงที่ใช้เป็นอาหารไม่เป็นที่รู้จักกันมากนักสำหรับบุคคลทั่วไป แต่สำหรับประเทศไทยพบว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีแมลงหลายชนิดที่ใช้เป็นอาหาร ดังมีรายงานดังนี้

พนิดา ลักษณะ (2504) ได้ศึกษาลักษณะภายนอกของแมลงคานา ซึ่งพบว่าเป็นแมลงที่มีผู้นิยมนำมาบริโภคเป็นอาหารมากชนิดหนึ่ง

สุธรรม อารีกุล (2506) ได้รายงานว่ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยบริโภคแมลงบางชนิดเป็นอาหาร แต่สำหรับแมลงคานามีการบริโภคกันทั่วประเทศ

วรากร วรอำศวปติ และคณะ (2518) ได้สำรวจแมลงที่ใช้เป็นอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีจำนวนมากกว่า 50 ชนิด แมลงที่นิยมกินและมีขายในตลาดมีถึง 16 ชนิด

ชนวน รัตนวรหะ (2519) ได้รายงานว่มีการขายตักแตนเป็นจำนวนมากที่จังหวัดอุบลราชธานี

นฤมล แสงประดับ (2525) ได้ศึกษาสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังที่เป็นอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบแมลงในอีสานตอนล่าง 17 ครอบครัว 26 สกุล 27 ชนิด

สัตว์มีกระดูกสันหลัง

ก. ปลาน้ำจืด

Smith (1945) ได้ศึกษาปลาน้ำจืดในประเทศไทย รายงานพบปลาน้ำจืดในอีสานตอนล่าง 69 ชนิด ส่วนใหญ่รายงานว่าพบที่เขมราชู 37 ชนิด และพบที่แม่น้ำมูล 24 ชนิด

Suvatti (1950) จากกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รายงานพบปลา

น้ำจืดในอีสานตอนล่าง 57 ชนิด รายงานพบที่เขมรราชู 40 ชนิด

อารีย์ สิทธิมิ่งค์ และคณะ (2510) ได้สำรวจชีวประมงในแม่น้ำโขงตามโครงการ
ผามองพบปลาในแม่น้ำโขงและสาขา 243 ชนิด

อำนาจ แทนทอง และนิพนธ์ ศิริพันธุ์ (2511) ได้รายงานพบปลาในแม่น้ำมูล
จ.อุบลราชธานี 116 ชนิด

กรมประมง (2521) ได้ศึกษาชีววิทยาของปลาบู่ทราย พบปลาบู่ทรายในอีสานตอนล่าง
2 จังหวัดคือ จ.นครราชสีมา และ จ.อุบลราชธานี

กลธี ขยันการนาวิ (2521) ศึกษาอนุกรมวิธานของปลาสร้อยนกเขาที่พบในประเทศไทย
มีทั้งหมด 6 ชนิด และพบในอีสานตอนล่าง 4 ชนิด

ทรงพรหม ล้ำเลิศเดชา และคณะ (2529) ได้ศึกษาอนุกรมวิธานของปลาชิว สกุล
Rasbora ในประเทศไทย โดยรวบรวมจากแหล่งน้ำต่าง ๆ และตัวอย่างที่มีอยู่ในสถาบันต่าง ๆ
พบปลาชิวทั้งหมด 16 ชนิด โดยพบในอีสานตอนล่าง 2 ชนิด

พนม สอดสุข (2531) ศึกษาอนุกรมวิธานของปลาสร้อยสกุล Cirrhinus ในประเทศไทย
พบทั้งหมด 9 ชนิด โดยพบในอีสานตอนล่าง 1 ชนิด

Karnasuta, J. (1993) ศึกษาอนุกรมวิธานของปลาสร้อย สกุล Osteochilus ที่พบ
ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พร้อมทั้งเขียนบรรยายลักษณะ new species และ new subspecies
โดยพบปลาทั้งหมดที่ศึกษา 41 ชนิด พบในอีสานตอนล่างของประเทศไทย 3 ชนิด

ข. สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

Smith (1922a) ได้ศึกษาชนิดและการแพร่กระจายของกบบริเวณภาคเหนือและ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบกบชนิดใหม่คือ Rana acnea และได้รายงาน
เจ็ดหลังอีก Rana nigrovittata และ Rana bitleri มีการแพร่กระจายอยู่ทั่วไป

Suvatti (1950) ได้รวบรวมรายชื่อสัตว์ที่พบในประเทศไทย พบสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ
ในอีสานตอนล่าง 4 ชนิด

Taylor (1962) ศึกษาสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำในช่วงเดือนกันยายน 2500 ถึงเดือน
มิถุนายน 2501 และกรกฎาคม 2502 ถึงกันยายน 2503 ผลจากการศึกษาพบสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ
3 อันดับ 9 ครอบครัว 26 สกุล 97 ชนิด โดยพบในอีสานตอนล่าง 1 อันดับ คือ Anura มี 3
ครอบครัว 6 สกุล 10 ชนิด

บุญส่ง เลขาภกุล และวิโรจน์ นุตพันธ์ (2520) ได้ทำการศึกษาสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ
ในสกุล Glyphoglossus และ Kaloula พบว่า Glyphoglossus molossus มีการกระจาย

อยู่ทั่วไปในทุกจังหวัด ยกเว้นภาคใต้

Kaloula pulchra พบทุกจังหวัดในประเทศไทย

K. mediolineata พบที่จังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา ชลบุรี และประจวบคีรีขันธ์
 จารุจินต์ นภีตะภัก (2526) จากสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
 ได้สรุปจำนวนชนิดพันธุ์ของสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำในประเทศไทย โดยรวบรวมจากผลงานสิ่งตีพิมพ์ต่างๆ
 ที่ได้รับการตรวจสอบแล้วว่าถูกต้อง สรุปไว้มีจำนวน 105 ชนิด

สิริลักษณ์ ศรีวิจิตร (2527) ได้สำรวจสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในบริเวณดินเค็ม อำเภอยะ
 ขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา พบ 1 อันดับ 2 ครอบครัว 5 สกุล 9 ชนิด

ธัญญา จันอาจ (2530) ได้รายงานว่าการกระจายของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จะถูก
 จำกัดโดยอุณหภูมิและความชื้น